

виконавці грають у різних жанрах – від народної музики до сучасних композицій. Бандурне мистецтво зберігає своє місце в українській культурі та продовжує розвиватися як важлива частина національної ідентичності.

Завдяки зусиллям сучасних музикантів і педагогів бандура залишається актуальною та привабливою для нових поколінь, зокрема для дитячих вокальних ансамблів, що сприяє збереженню та примноженню української музичної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Андрієнко І. Л. Історія виникнення мистецтва кобзарів, бандуристів та лірників. Матеріали з фондів Менського краєзнавчого музею ім. В. Ф. Покотила. URL: http://mena-museum.cn.sch.in.ua/statti/istoriya_viniknennya_mistectva_kobzariv_banduristiv_ta_lirnikov/.
2. Безвугляк О. П. Історія та розвиток бандурного мистецтва в Україні. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/6877/1/Bezvyglyayk_tezu.pdf.
3. Єсіпок В. М. Музичні інструменти мандрівних співців в Україні. Молодий вчений. № 4(1). 2018. С. 253-256. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4%281%29__60.
4. Кушпет Володимир. Старцівство: мандрівні старці – музиканти в Україні (XIX – поч. XX ст.) : наукове видання. Київ : Темпора, 2007. 592 с.
5. Литвин Микола. Розстріляний з'їзд кобзарів: забута трагедія. URL: https://na-skryzhalyah.blogspot.com/2016/11/blog-post_9.html

МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Сафронова Є.О., здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: Онофрійчук Л.М., кандидат педагогічних наук,
доцент*

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського

Концепція музичного виховання в Україні базується на гуманізмі, патріотизмі та естетичному розвитку, з акцентом на інтеграцію музики з іншими дисциплінами і формування національної свідомості. В умовах глобалізації та євроінтеграції важливим завданням стає збереження українських музичних традицій, впровадження інноваційних методів

навчання та підвищення якості музичної освіти. Система музичного виховання в Україні розвиває естетичний смак, патріотичні почуття та творчий потенціал, що сприяє соціалізації молоді. Враховуючи сучасні виклики освіти та потребу в адаптації до міжнародних стандартів, дослідження цього напрямку є своєчасним і важливим.

Проблемі музичного виховання в Україні присвячені наукові праці Василевської-Скупої Л.П., Л. Кондрацької, Я. Кушки, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, І. Сідорової, О. Щолокової та ін.

Зазначено, що музичне виховання в Україні має глибокі корені, що сягають дохристиянського періоду, коли музика відігравала важливу роль у ритуалах і обрядах. Фольклорні традиції, зокрема обрядові пісні, думи та кобзарське мистецтво, сприяли формуванню культурної ідентичності та естетичного світогляду. З прийняттям християнства у 988 році розвивалось церковне співоче мистецтво, яке стало основою музичної освіти в монастирях і церквах, де навчали хоровому співу і нотній грамоті. У Козацьку добу (XVII–XVIII ст.) музичне виховання набуло нового розвитку, особливо завдяки кобзарям і братським школам, а згодом у XIX столітті – музичним училищам і консерваторіям, що сприяли професійному розвитку музичної освіти.

Перетворення, які відбуваються в сучасному українському суспільстві вимагають необхідності переоцінки та переосмислення змісту підготовки майбутніх педагогів, зокрема вчителів, які презентують освітню галузь «Мистецтво». Постала реальна можливість виявити себе справжнім творцем навчально-виховного процесу, виразити свій духовний, індивідуальний потенціал в процесі виконання соціокультурної місії транслятора вітчизняного культурного потенціалу підростаючому поколінню і на цій основі розвивати національну культуру особистості. Такий інтерес до культурного виховання не є випадковим, адже в часи економічної нестабільності, знецінення моралі і сумління, широкого потоку інформації (у тому числі й небажаної), комерційного спрямування мислення і пріоритетів виникає небезпека культурного виснаження нації, бездуховності і втрати ідеалу культурної людини [1].

Гуманістичний компонент національної системи музичного виховання підкреслює значення музики як засобу для розвитку емоційної сфери, естетичного смаку та внутрішньої гармонії особистості. Особливу

роль відведено хоровому співу та збереженню національних традицій, зокрема українських народних пісень і творчості видатних композиторів [7, 198]. Інтеграція музичного виховання з іншими видами мистецтва та навчальними дисциплінами сприяє формуванню цілісного світогляду учнів і розширює їхні культурні горизонти. Використання новітніх технологій також робить навчання більш доступним і сучасним. Завдяки безперервності музичної освіти від дошкільних закладів до вищих навчальних установ у учнів поступово формується любов до музики та з'являється можливість для професійного зростання [11].

Музична освіта є важливою складовою виховання дітей. Вона спрямована на розвиток емоційного сприйняття, творчих здібностей і музичної культури. Також охоплює різні аспекти, такі як спів, музичні ігри, ритмічні вправи та слухання творів, які сприяють гармонійному розвитку дитини.

Основне завдання музичної освіти – формування здатності до вираження емоцій через музику. Шкільні програми містять елементи української народної музики, що закладає основи національної ідентичності з раннього віку. Ключовими принципами є доступність, індивідуальний підхід і комфортне середовище, яке стимулює інтерес до музики.

Тематичні свята та концерти дають дітям можливість демонструвати свої навички, що позитивно впливає на їхній емоційний стан і впевненість у собі. Сучасні підходи також акцентують увагу на психологічному аспекті музичної діяльності, оскільки вона розвиває комунікативні та моторні навички, сприяє формуванню впевненості й умінню співпрацювати [8, с.128]. Структура музичної освіти включає навчальні заклади (дитячі садки, музичні школи), де заняття організовані з урахуванням вікових особливостей дітей і спрямовані на всебічний розвиток. Програми, що враховують новітні підходи, включають спів, ритмічні ігри, танцювальні вправи й творчі проєкти, що забезпечує комплексний розвиток музичних і креативних здібностей [6, с.97]. Важливим є залучення батьків до музичної освіти дітей через участь у концертах і святах, що створює сприятливе середовище для підтримки дитячих музичних навичок і емоційного зв'язку з родиною [2, с.49].

Музичне виховання в загальноосвітніх школах України є важливим компонентом загальної освіти, що сприяє естетичному, творчому та

культурному розвитку учнів. Шкільні заняття охоплюють спів, ритміку, гру на інструментах та основи музичної теорії, формуючи у дітей любов до музики та здатність аналізувати музичні твори. Практичні та теоретичні курси включають виконання пісень, гру на простих інструментах, ознайомлення з жанрами та стилями музики, що сприяє розвитку соціальних навичок, таких як командна робота [1, с. 105].

Музичні заняття доповнюються культурними заходами – концертами, конкурсами, фестивалями, які заохочують учнів до творчого самовираження та підтримують колективізм. Співпраця з батьками в рамках цих подій також сприяє створенню підтримуючої атмосфери для розвитку дітей. Педагогічний підхід у школах базується на індивідуалізації та диференціації, що дозволяє кожному учню розвиватися відповідно до своїх здібностей. Учителі використовують інтерактивні методи навчання, що адаптують процес під інтереси дітей і стимулюють їхню участь [4, с.73]. Гурткова діяльність – це ще один важливий елемент шкільної музичної освіти, що включає хорові та інструментальні колективи, які розвивають командний дух і забезпечують практичне застосування отриманих знань. Організація музичного виховання передбачає використання навчальних планів, підручників і методичних рекомендацій, які допомагають систематизувати навчання. Участь учнів у музичних колективах і культурних заходах сприяє формуванню відповідальності, комунікаційних навичок та соціалізації [9].

Традиційні методики музичного виховання в Україні базуються на національних педагогічних принципах, що поєднують розвиток музичних здібностей із загальнокультурним вихованням. Важливий компонент – використання українського музичного фольклору: народних пісень, колядок, щедрівок та обрядових мелодій, які не лише знайомлять дітей з національною культурою, а й виховують почуття патріотизму та любові до рідного краю.

Такі методи інтегрують музику в повсякденне життя, роблячи її важливою частиною навчання та дозвілля. Основні прийоми включають спів у хорі, гру на елементарних музичних інструментах і ритмічні ігри. Заняття проводяться в колективній формі, де акцент робиться як на індивідуальному розвитку, так і на командній роботі. Популярний метод співочого виховання розвиває музичний слух і голос, від простих пісень і ритмічних вправ до складніших творів у старших класах [5, с.120].

Важливу роль відіграють святкові заходи та концерти, що дозволяють учням проявити себе на сцені, зміцнюють їхню впевненість і сценічну культуру. Традиційні методики підкреслюють виховний потенціал музики як інструмента гармонійного розвитку дитини, сприяючи її духовному, емоційному та інтелектуальному зростанню.

Основні методи музичного виховання охоплюють слухання музики, спів, музично-ритмічні рухи, гру на інструментах та імпровізацію. Слухання музики розвиває естетичний смак і здатність аналізувати твори, а спів допомагає розвивати інтонаційний слух, дикцію та почуття музичної фрази. Музично- ритмічні рухи сприяють відчуттю ритму й координації, а гра на інструментах – розвитку виконавських навичок і соціальної взаємодії. Імпровізація розвиває творче мислення, дозволяючи учням експериментувати з мелодіями і ритмами. Форми організації музичного виховання включають індивідуальні та групові заняття, уроки музики в школі, участь у хорових та інструментальних колективах, а також концерти й конкурси, що стимулюють розвиток сценічної культури та мотивацію учнів. Таким чином, поєднання різних методів і форм музичного виховання в Україні забезпечує не лише розвиток музичних здібностей, а й особистісний ріст учнів, соціальні навички та виховання естетичних цінностей.

В Україні інноваційні методи музичного виховання активно впроваджуються в освітніх закладах різних рівнів. Однією з основних тенденцій є використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що включають інтерактивні платформи, віртуальні інструменти та освітні музичні додатки для розвитку навичок виконання, слухання та нотної грамотності. Це дозволяє учням практикуватися і вдома, роблячи процес навчання більш зручним та доступним [10, с. 34].

Проектний підхід є важливим елементом інноваційного виховання, що передбачає спільну роботу учнів над музично-театральними виставами, концертами чи тематичними майстер-класами. Це поєднання музики з іншими видами мистецтв розвиває креативність, командний дух та відповідальність. Інклюзивні програми дозволяють брати участь у музичній діяльності дітям з різними освітніми потребами. Вчителі використовують адаптовані методи та інструменти, що забезпечує рівні можливості для всіх учнів.

Популярними стають музичні квести та інтерактивні ігри, що

стимулюють мотивацію та роблять навчання захопливим. Також інтегровані уроки, де музика поєднується з історією, літературою чи мистецтвом, сприяють глибшому розумінню культурного контексту та розширенню світогляду учнів. Завдяки інноваційним підходам, що поєднують традиційні методи з сучасними технологіями, музичне виховання стає більш різноманітним і доступним..

Таким чином, музичне виховання в Україні має глибокі корені, від обрядової та церковної музики до професійної педагогіки XIX-XX століть, сприяючи формуванню національної ідентичності. Післявоєнне розширення мережі музичних шкіл і введення державних стандартів зробило музичну освіту доступною для всіх верств населення. Українська система музичного виховання поєднує традиції та інновації, сприяючи всебічному розвитку особистості та збереженню національної культури.

Список використаних джерел:

1. Василевська-Скупа Л.П. Мистецька освіта як фактор розвитку національної культури. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип.37. Вид-во: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. 2014. С.364-368.
2. Гнатюк М. І. Системний підхід до формування музичної освіти в Україні. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2015. 150 с.
3. Грінченко Б. Аксіологічний підхід у мистецькій освіті. Київ: Університет імені Бориса Грінченка. 2022. 320 с.
4. Коваль Л. Ю. Методологічні основи музичного виховання в загальноосвітніх школах. Львів: Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка. 2016. 160 с.
5. Колісник М. В. Форми та методи музичного виховання у школі. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 132 с.
6. Лисенко Л. І. Теоретичні основи музичного виховання: методичні рекомендації. Харків: ХНУМ ім. І. П. Котляревського. 2016. 120 с.
7. Малашевська І. Теорія та практика сучасної системи музичної освіти дітей молодшого шкільного віку. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія «Педагогіка». Дрогобич, 2015. Вип. 31. С. 198–208.
8. Мельник В. В. Актуальні питання музичної освіти в Україні. Львів: Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка. 2017. 180 с.
9. Онофрійчук Л.М. Розвиток естетичної культури школярів у процесі позакласної музичної діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* //Зб. наук.

- праць – випуск 41 /Редкол. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. С. 115-120.
10. Онофрійчук Л.М., Кравцова Н.Є. Художньо-педагогічні технології в музичній освіті: навчально-методичний посібник. Вінниця. 2021. 187с.
11. Сідорова І.С. Підготовка студентів педагогічних університетів до використання міжпредметних зв'язків на уроках музичного мистецтва у сучасній школі. /Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика». Вип 24, том 2, 2019. С.178-181.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПІДХОДІВ

Сідорова І. С., кандидат педагогічних наук, доцент,

Мартинівська О.О., викладач

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського

Важливість мистецької освіти підростаючого покоління окреслена в провідних законодавчих документах України, а саме в Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Державному стандарті початкової освіти (2018), Законі України «Про вищу освіту», Законі України «Про освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні та інших. Актуальним питанням залишається професійна підготовка майбутніх вчителів мистецьких дисциплін, які б у своїй діяльності використовували не тільки власний педагогічний досвід, а й вміло послуговувалися засобами інтеграції мистецького, естетико-виховного впливу.

Варто зазначити, що сьогодні сучасні науковці багато уваги приділяють дослідженням ефективних умов підготовки здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності, зокрема здобувачів мистецької та музично-педагогічної освіти. Окремо проаналізуємо деякі конструктивні підходи до ефективної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на прикладі досліджень викладачів вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти імені Віталія Газінського Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Основною метою сучасної освіти є формування висококультурної особистості з орієнтацією на патріотичні та загальнодержавні цінності.